

Görkəmli ədəbiyyat adamları Kamal Talıbzadə haqqında

Vaqif SƏMƏDOĞLU

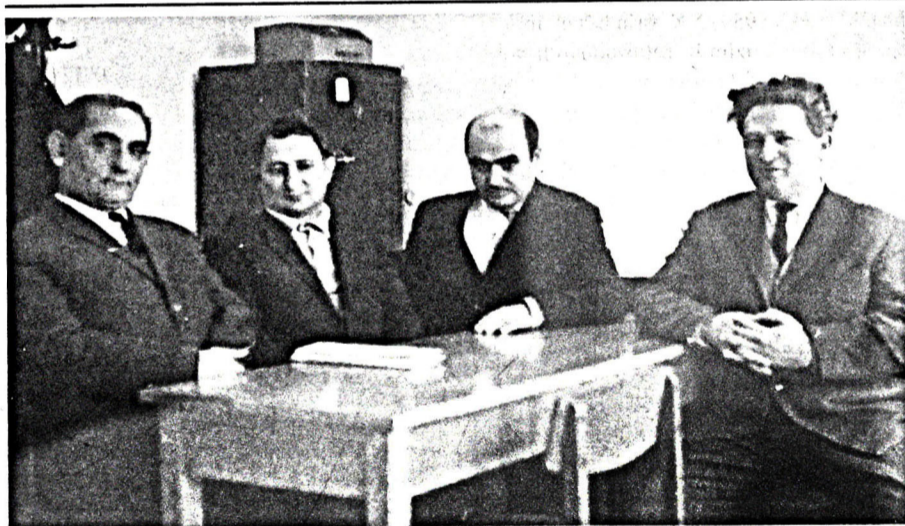
Xalq şairi

Əziz dostlar, düz on beş gün bundan qabaq Səməd Vurğunun yadigarı Xavər xanım rəhmətə getdi. Mənim anam Kamal Talıbzadənin xalası idi və mənim üçün çox ağırdır on beş gün ərzində iki doğma, əziz insanı itirmək. Ağırdır səni öləndən tutub məktəbə apar-mığı, məktəbdən gələndə qarşılaşdığı böyük xalaoğlunu, müdrik xalaoğlunu itirmək. Sə-nə futbol oynamaqdan başlayıb, mətnləri necə qurmaq lazım olduğunu, kitablara necə münasibət bəsləmək lazım gəldiyini, yazçının, şairin cib dəftərinin nə qədər onunçun vacib olduğunu öyrədən, anladan bir xalaoğlunu itirmək, çox ağırdır. Kamal xalaoğlunun mənə anamın dəfn günü dediyi son sözləri xatırlamaq... İllərlə mənə deyirdi ki, Səmədlə Xavəri mən evləndirdim. Doğrudan da, atamla anamın evlənməsində Kamalın böyük ro-lu olub və həmişə deyirdi ki, mən olmasaydım, nə Yusif, nə Aybəniz, nə sən dünyaya gəl-məzdiniz.

Mənim üçün bir təsəlli var ki, Kamalla Rəfiqə xanım yenice tanış olanda, görüşməyə başlayanda onların ilk görüşlərinə bəzən Kamal mənə də özü ilə aparırdı ki, el adətidir, namus məsələsidir, görürlər, onların ikisini görənlər olmasın. Hər dəfə onlarla oturub-dururdum, onlarla gəzintiye gedirdim, kinoya gəldirdim. Və mən bu gün Rəfiqə xanımın üzünə baxa bilmirəm. Çətindir mənə...

Səməd Vurğun Kamala "arxiv Kamal" deyirdi. Yəni hansısa məqalə üzərində işlə-yəndə, yaxud hansısa bir ədəbi əsər tarixi faktla bağlı olanda, necə deyirlər, bir arxiv ma-terialı kimi Səməd Vurğunun böyük məhəbbətlə sevdiyi Kamalı var idi. Mənə, ya bacı-ma deyirdi ki, tez Kamalı yığın. Telefonla soruşurdu ki, Kamal, bu əhvalat neçənci ildə olub, bu hadisə nə vaxt baş verib, bu haqda hansı yazı, ya hansı material çıxıb? Və o saat Kamaldan müfəssəl elmi cavab alırdı və onun üçün də Kamal ayrı bir Kamal idi. Səməd Vurğunun Kamala çox böyük məhəbbəti və hörməti var idi. Kamal onu sonsuz zəhmət-keşliyi, çox böyük savadı və insani yapışıqlığı ilə qazanmışdı. Nə deyim, bir xalaoğlu kimi, kiçik xalaoğlu kimi, sözün əsl mənasında, həqiqi mənasında, Kamalın qucağında böyü-müş bir insan kimi. Nə deyim, bu gün mənim ağır günüdür. Allah mənim Kamalima rəhmət eləsin.

2006

*Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun əməkdaşları.
Soldan sağa: M.Təhmasib, K.Talıbzadə, Y.Qarayev, N.Axundov.*

*Soldan sağa: ..., Şahbaz Şamıoğlu, Əflatun Saraçlı, Kamal Talıbzadə, Vəli Osmanlı,
Minaxanım Əsədova, Arif Ramazanov A.Şaiqin Mənzil-Muzeyində. 2004*

Nəriman HƏSƏNZADƏ

Xalq şairi

Mənə elə gəlir ki, Kamal müəllimi uşaqlıqdan tanıyıram, görüşlərimizin tarixini isə bilmirəm. Onun adı, səsi gələndə mənə ən xoş hisslər oyanır. Kamal müəllimlə elə bil bir yerdə Abdulla Şaiqin uşaq şeirlərini oxuyub öyrənmişik. Yəni biz o vaxtdan tanışıq. Qəribə, izah olunmayan tanışlıqdır. Biz aradabir görüşüb söhbət edərdik. Əvəzsiz insan idi.

Xanımları Rəfiqə xanımdan danışanda deyirdi ki, dünyanın bir gözəl qızı var idi, onu da mən aldım. Rəfiqə xanım doğrudan da o məhəbbətə layiq idi. Rəfiqə xanımla Sara həmişə mehriban idilər. Arada mənim həyat yoldaşımı da xatırlayırdı.

O, yeganə oğullardandır ki, ata borcunu ləyaqətlə qaytara bildi. O, atasının həm oğlu, həm də əvəzsiz tədqiqatçısı idi. Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində Abdulla Şaiqin yerini və mövqeyini müəyyən eləyən ədəbiyyat tarixçisi oldu və ömrünün sonuna qədər davam etdirdi.

Əslində, Abdulla Şaiqin heykəlinə Kamal Talıbzadə qranit postament rolunu oynadı və Abdulla Şaiqin heykəli sələflərinə və xələflərinə göründü. Beləliklə, o, böyük bir sənətkarı kəşf elədi. Kamal Talıbzadə bu mənada böyük, yorulmaz ədəbi arxeologiya ilə məşğul oldu. Buna görə Kamal Talıbzadəyə oğul deyəndə, bu söz (yəni "oğul" sözü) böyük hərf ilə yazılmalıdır.

Təkcə "Şaiqəyə yad et" və "Arazdan Turana" kitabları buna subut ola bilər. Bax oğul belə olar.

Bunlarla yanaşı, Kamal Talıbzadə mü-təfəkkir alimdir, XX əsr Azərbaycan ədəbi tənqidinin bünövrə daşlarını qoyan və onu ucaldan memardır.

Əlbəttə, Kamal müəllim - Abdulla Şaiq ocağının yetirməsi, bütöv bir mərhələ idi. O özündən sonra böyük bir ədəbi irs qoyub getdi.